

ВСТУП

Програма навчальної дисципліни «Управління соціальною відповідальністю підприємства» складена відповідно до освітньо-професійної програми підготовки Менеджмент підприємства спеціальності 073 Менеджмент.

Предметом вивчення навчальної дисципліни є: дослідження законів і закономірностей управління соціальною відповідальністю підприємства та вивчення теоретичних положень і практики взаємодії держави, бізнесу, суспільства та людини у сфері управління соціальною відповідальністю підприємства як умови стійкого розвитку суспільства.

Міждисциплінарні зв'язки: тісно пов'язана з дисциплінами «Маркетинг», «Менеджмент», «Конкурентоспроможність підприємства», які вивчалися раніше.

1. Мета та завдання навчальної дисципліни

1.1. Метою викладання навчальної дисципліни «Управління соціальною відповідальністю підприємства» є вивчення основних є надання майбутнім фахівцям знань про теорію та практику управління соціальною відповідальністю підприємства і відповідних професійних компетенцій.

1.2. Основними завданнями вивчення навчальної дисципліни «Управління соціальною відповідальністю підприємства» є ознайомлення з основами формування у майбутніх фахівців сучасного системного мислення та комплексу спеціальних знань у галузі вивчення теоретичних положень і практики взаємодії держави, бізнесу, суспільства та людини у сфері управління соціальною відповідальністю підприємства як умови стійкого розвитку суспільства.

1.3. Згідно з вимогами освітньо-професійної програми у здобувачів вищої освіти має бути сформовані наступні елементи компетентностей:

загальні:

- Здатність вчитися та оволодівати сучасними знаннями.
- Цінування та повага до різноманітності та мультикультурності, здатність працювати у міжнародному контексті.
- Здатність діяти на основі етичних міркувань, соціально відповідально і свідомо.

фахові:

- Вміння виявляти управлінські проблеми, аналізувати їх, формувати рекомендації щодо рішення цих проблем і сприяти, при необхідності, виконанню рішень, діяти на засадах менеджменту-консалтингу.

- Уміння організовувати власну діяльність та діяльність підлеглих, складати основні види управлінської документації, управляти офісом.

- Здатність здійснювати професійну діяльність у повній відповідності до закону та діяти на основі розвинутої правосвідомості, правового мислення і правової культури

1.4. Програмні результати навчання:

Оцінювати правові, соціальні та економічні наслідки функціонування організації.

Демонструвати здатність діяти соціальновідповідально та громадсько- та правосвідомо на основі етичних міркувань (мотивів), повагу до різноманітності та міжкультурності.

На вивчення навчальної дисципліни відводиться 150 години, 5 кредитів ЄКТС.

2. Інформаційний обсяг навчальної дисципліни

Тема 1. Соціальна відповідальність як чинник стійкого розвитку

Концепція сталого розвитку. Економічна, соціальна та екологічна складові сталого розвитку. Концепція соціальної відповідальності як система науково обґрунтованих понять,

принципів і положень концепції сталого розвитку. Роль соціальної відповідальності у реалізації концепції сталого розвитку. Реалізація концепції сталого розвитку на засадах соціальної відповідальності.

Система соціального партнерства як механізм ефективної взаємодії держави, бізнесу та інститутів громадянського суспільства. Цілі реалізації концепції корпоративної соціальної відповідальності.

Суспільна злагода. Стале соціально-економічне зростання. Розвиток соціальних чинників виробництва – людського і соціального капіталу і посилення їх дії на економічну діяльність.

«Соціальна відповідальність» як категорія сучасного соціального знання. Концепція стійкого розвитку та концепція корпоративної стійкості. Сутність суспільного руху за соціальну відповідальність. Концептуальні основи розвитку соціальної відповідальності.

Тема 2. Соціальна відповідальність людини, держави та суспільства

Основні економічні агенти соціальної відповідальності і їхня взаємодія. Аналіз взаємодії бізнесу з державою, суспільством і закордонними партнерами. Концепція взаємодії держави з громадянським суспільством. Партнерство та ефективність взаємодії людини, держави, суспільства. Закони України з ефективного співробітництва громадських об'єднань та органів влади. Державна політика як основа формування простору взаємодії держави, суспільства й бізнесу. Соціальна держава. Посилення відкритості державної політики. Основне втримування й напрямки державної політики. Формування й проблеми реалізації державної економічної політики. Основні напрямки державної соціальної політики. Формування й проблеми реалізації соціальної відповідальності держави. Форми прояву соціальної відповідальності.

Форми прояву соціальної відповідальності у зовнішній та внутрішній сферах. Корпоративне громадянство. Соціальна політика підприємства. Соціальна відповідальність громадянина. Патріотизм.

Тема 3. Історія розвитку корпоративної соціальної відповідальності. Організаційно-економічне забезпечення управління корпоративною соціальною відповідальністю.

Історія розвитку корпоративної соціальної відповідальності (КСВ) та визначення КСВ. Сутність, види, категорії, еволюція, концепції, моделі та рівні соціальної відповідальності. Основні напрямки КСВ. Основні принципи КСВ. Переваги КСВ для бізнесу. Соціальна відповідальність корпорацій як інструмент конкурентної боротьби. Форми та сфери участі організацій в КСВ. Структура управління корпоративною соціальною відповідальністю.

Система оптимального розподілу функціональних обов'язків, прав і відповідальності. Порядок і форми взаємодії між органами управління та персоналом. Оцінювання результативності. Умови праці. Формування відносин роботодавців із працівниками на засадах соціальної відповідальності. Охорона довкілля. Співпраця із територіальними громадами. Програми соціального інвестування. Політика управління соціальною відповідальністю.

Розробка місії, цілей та завдань у сфері соціальної відповідальності. Інтеграція соціальної відповідальності у функції структурних підрозділів підприємства. Аналіз і вдосконалення діяльності та практики організації соціальної відповідальності. Проекти соціального інвестування. Контролінг реалізації соціальних програм. Навчання персоналу у сфері корпоративної соціальної відповідальності. Вплив державної політики на формування організаційно-економічних механізмів управління корпоративною соціальною відповідальністю.

Якість формування правових норм, контролюючих інститутів та інфраструктури. Внутрішня та зовнішня соціальна відповідальність організації. Фінансовий та нефінансовий

сектори КСВ. Формування відносин бізнесу із зовнішніми організаціями на засадах соціальної відповідальності.

Тема 4. Формування відносин роботодавців із працівниками на засадах соціальної відповідальності.

Збалансування інтересів роботодавців та найманих працівників. Створення стабільних умов розвитку трудових відносин. Максимізація корисності найманих працівників. Права людини і ведення бізнесу. Роль департаменту людськими ресурсами в інтегруванні соціальної відповідальності в організацію.

Відповідність основним правам і свободам людини на підприємстві. Конвенції Міжнародної організації праці. Закони України щодо професійних спілок. Глобальні принципи Саллівана. Ініціативи з прав людини Глобального Договору ООН.

Соціально відповідальний роботодавець. Економічний ефект від партнерських відносин між роботодавцями та працівниками. Моніторинг лояльності працівників. Мотивації та зобов'язання співробітників. Організація тренінгів на робочому місці. Кар'єрне зростання. Компенсації та стимулюючі програми. Етика і корпоративні цінності.

Тема 5. Формування відносин бізнесу із зовнішніми організаціями на засадах соціальної відповідальності.

Залучення стейкхолдерів. Поняття та види стейкхолдерів. Європейський досвід. Визначення стейкхолдерів компанії. Карта стейкхолдерів. Матриця стейкхолдерів. Стратегічний діалог. Оцінка діалогу за стейкхолдерами.

Основне втримування й напрямки державної політики. Формування й проблеми реалізації державної економічної політики. Основні напрямки державної соціальної політики. Формування й проблеми реалізації соціальної відповідальності держави.

Принципи й впровадження соціальної відповідальності Міжнародні стандарти як орієнтири складання соціальних звітів. Міжнародні стандарти соціальної звітності. Сутність, структура, вимоги та особливості міжнародних стандартів соціальної звітності.

Тема 6. Екологічна компонента соціальної відповідальності

Масштаб екологічних проблем. Економічні та соціальні прояви екологічних проблем. Міжнародні ініціативи із навколишнього середовища. Міжнародний стандарт ISO 14000. Міжнародний і український досвід впровадження принципів екологічної відповідальності.

Основні принципи і напрямки соціальної відповідальності у сфері захисту довкілля. Першорядне вирішення екологічних проблем. Програми з контролю забруднення та захисту довкілля, збереження природних ресурсів, дотримання екологічних стандартів тощо. Міжнародні документи щодо навколишнього середовища та стандарти екологічного менеджменту. «Зелені ініціативи» сучасного бізнесу. Досвід реалізації принципів екологічної відповідальності. Шляхи посилення екологічної відповідальності.

Тема 7. Соціальна звітність та оцінка результативності КСВ

Інформаційна політика в сфері КСВ. Принцип прозорості. Нефінансова звітність як інструмент розвитку соціальної відповідальності підприємства. Принцип підзвітності. Вигоди та ризики нефінансової/соціальної звітності для компаній. Стандарти підготовки нефінансової звітності. Звітність зі сталого розвитку. Звіт про прогрес реалізації принципів Глобального договору ООН - етапи процесу підготовки і публікації Звіту. Глобальна ініціатива зі звітності (GRI Global Reporting Initiative). Звітність за вимогами системи GRI. Структура системи GRI. Підготовка до звітування. Робота над нефінансовим звітом.

Оприлюднення нефінансового звіту. Презентація звіту. Підвищення довіри до звітів і заяв щодо соціальної відповідальності.

Соціальний аудит. Методи та процедури оцінювання ефективності програм КСВ. Що може піддаватися верифікації під час нефінансового аудиту. Хто може проводити аудит нефінансового звіту. Оцінка соціального впливу. Найвідоміші стандарти нефінансового аудиту.

Міжнародна звітність та формування міжнародної ділової репутації. Нефінансова звітність в Україні та світі.

Тема 8. Оцінювання ефективності соціальної відповідальності.

Значення та зміст оцінювання ефективності соціальної відповідальності. Бюджет програми соціальної відповідальності. Відмінність оцінювання ефективності соціальної відповідальності від оцінювання ефективності фінансових проектів та інвестування. Волонтерські проекти та їх ефективність. Методики оцінювання соціальної відповідальності.

Індикатори оцінювання соціальної відповідальності. Система управління та оцінки Лондонської бенчмаркетингової групи (LBG). Збалансована система показників по соціальної відповідальності. Ключові показники ефективності соціальної відповідальності.

Досвід світових компаній та Всесвітньої бізнес-ради зі сталого розвитку. Матриця можливих показників при моніторингу та оцінці соціальної відповідальності компаній в Україні.

Тема 9. Стратегічні напрями розвитку соціальної відповідальності в Україні.

Концепція Національної стратегії соціальної відповідальності бізнесу в Україні. Терміни і поняття, що використовуються у Концепції. Характеристика і аналіз проблеми, на розв'язання якої спрямована Стратегія. Мета і завдання Стратегії. Обґрунтування доцільності розроблення і реалізації Стратегії на основі зарубіжного та вітчизняного досвіду. Внутрішній контекст розвитку соціальної відповідальності в Україні. Цілі, досягненню яких присвячена Стратегія. Зовнішній контекст розвитку соціальної відповідальності в Україні. Складові розвитку соціальної відповідальності в Україні. Організаційні та нормативні умови розвитку соціальної відповідальності. Розвиток можливостей та компетенцій бізнес-організацій для підтримки їх у реалізації соціальної відповідальності. Підвищення обізнаності щодо соціальної відповідальності серед різних груп заінтересованих осіб. Практики соціальної відповідальності в Україні. Особливості вияву соціальної відповідальності бізнесу в реаліях новітньої України. Приклади соціально відповідальних та соціально безвідповідальних практик. Особливості соціальної звітності в Україні.

3. Рекомендована література

1. Амоша О. Соціальна відповідальність в контексті розвитку людського потенціалу / О. Амоша, О. Новікова // Держава і суспільство, С. 122–127. [Електронний ресурс] – Режим доступу: http://www.nbuv.gov.ua/portal/soc_gum/pubupr/2011-1/doc/3/01.pdf

2. Аналітична довідка «Боротьба з корупцією. Роль бізнесу в Україні». –К.: ТОВ «Фарбований лист», 2011. – 51с.

3. Аналітичний звіт «Корпоративна соціальна відповідальність в Україні 2005-2010: стан та перспективи розвитку». Центр «Розвиток корпоративної соціальної відповідальності», 2010. – 56с.

4. Антонюк Л.Л. Міжнародна конкурентоспроможність країн: теорія та механізм реалізації. Монографія / Антонюк Л.Л. – К.: КНЕУ, 2004. – 275 с.

5. Батаева Б. Социальная ответственность бизнеса (на примере

- исламских стран): [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://pda.islamrf.ru/news/analytics/economics/15127/>
- 6.Баюра Д.О. Формування системи корпоративного управління на засадах соціальної відповідальності/ Д. О. Баюра // Вісник Київського національного університету ім. Тараса Шевченка. –Серія «Економіка». – 2013. – № 10. – С. 18–22.
- 7.Бегма Ю.К. Якісне дослідження методів впровадження соціальної відповідальності бізнесу в Україні / Ю.К.Бегма, О.Ю.Вінніков, О.І.Редько. – К.: 2006. – 146 с.
- 7.Благодійність бізнесу: корисно для себе – ефективно для інших: інформаційно – методичний посібник / [А.Гулевська – Черниш, О.Мацібох, Д.Мурашко, Д.Непочатова, Л.Паливода, Л.Сідельник, Ю.Щербініна, Л.Ярошенко]; за заг. ред. А.Гулевської – Черниш, Д.Непочатової. – К.: Книга плюс, 2009. – 152 с.
- 8.Вергун Л.І. Соціальна відповідальність бізнесу в умовах глобальної фінансово-економічної кризи / Л.І. Вергун // Теоретичні та прикладні питання економіки: Зб. наук. праць. – К., 2010. – Вип. 23. – С. 165–170.
- 9.Волосковець Н.Ю. Корпоративна соціальна відповідальність підприємств як основа інноваційного розвитку сучасної економіки [Електронний ресурс] / Н. Ю. Волосковець // Наук.праці КНТУ. Економічні науки. – 2010. – Вип. 17. – С. 125–131. –Режим доступу: http://www.kntu.kr.ua/doc/zb_17_ekon/index.html.
- 10.Воробей В. Аналіз національних стратегій СВБ. Пропозиції для Національної стратегії розвитку СВБ., 8 листопада 2010 р.: [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.svb.org.ua>
- 9.Всемирная конференция ЮНЕСКО по образованию в целях устойчивого развития, 2009г.: [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://www.esd-world-conference-2009.org/ru/o-vsemirnoi-konferencii-poobrazovaniju-v-interesakh-ustoichivogo-razvitiya-esd.html>
- 10.Всемирная стратегия охраны природы, IUCN, UNEP, WWF 1980: [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://www.iucn.ru/>
- 11.ГВАРДИЯ социально ответственных компаний 2010: [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://kontrakty.com.ua/gvard/rating>
- 12.Грішнова О.А. Екологічний вектор соціальної відповідальності / Грішнова О.А., Думанська В.П. – Экономика и управление. – 2001. – № 3. – С. 32-41.
- 13.Герасимчук И. Экологическая практика транснациональных корпораций / Иветта Герасимчук. – М.: Всемирный фонд дикой природы (WWF). – 2007. – 92 с.
- 14.Герчикова И.Н. Деловая этика и регулирование международной коммерческой практика: учебное пособие / Герчикова И.Н. – М.: Издательство «Консалтбанкир», 2002. – 576 с.
- 15.Глобальна ініціатива зі звітності (GRI): [Електронний ресурс] –Режим доступу: <http://www.globalreporting.org>
- 16.Груз ответственности: ТОП – 10 социально ответственных компаний 2009: [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://kontrakty.ua/proekty/rejtingi>
17. Гуменна О. В. Соціальна відповідальність бізнесу в контексті інноваційного розвитку економіки / О. В. Гуменна [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.nbu.gov.ua/portal/Soc_Gum/Nvamu/Ekon/2009_7/09gavdoe.pdf
18. Діагностика стану та перспектив розвитку соціальної відповідальності в Україні (експертні оцінки): монографія / О.Ф.Новікова, М.Є. Дейч, О. В. Панькова та ін.; НАН України, Ін-т економіки пром-сті. – Донецьк, 2013. – 296 с.
- 18.Зінченко А.Г. Соціальна відповідальність в Україні: погляди різних стейкхолдерів. Регіон. аспект / Зінченко А.Г., Саприкіна М.А. – К.: Фонд «Східна Європа», 2008. – 60 с.
- 19.Діалог зі стейкхолдерами: міжнародні та українські реалії сьогодення METRO Cash&Carry, 2008. – 40 с

20. Зелений офіс: з турботою про довкілля, з вигодою для бізнесу. – К.: ТОВ «Інжиніринг», 2009. – 53 с.
21. Ивашковская И.В. Стейкхолдерский подход к управлению, ориентированному на приращение стоимости компании. // Электронный журнал Корпоративные финансы. - 2012. - № 1 (21). - С. 14-23.
22. Концепція зеленого офісу. Рекомендації для організацій / Під заг. ред. О.Маслюковської. – К.: Унів. вид-во «Пульсари», 2007. – 64 с.
23. Корпоративная социальная ответственность бизнеса. Экспертная оценка и практика в Украине. – К.: ТЭФ ОЛБИ, 2008. – 160 с.
24. Корпоративная социальная ответственность: управленческий аспект: монография / И.Ю.Беляева [и др.]; под общ. ред. И.Ю. Беляевой. – М.: КНОРУС, 2008 – 475 с.
25. Мельник С.В. Концепція формування в Україні системи соціальної відповідальності бізнесу (проект) [Електронний варіант] / С.В. Мельник, В. Д. Матросов, М.К. Гаврицька // Міністерство праці та соціальної політики, Науково-дослідний інститут соціально-трудових відносин. – Луганськ, 2008. – Режим доступу: www.lir.lg.ua/Konzep_naz_model.htm.
25. Мировой рейтинг благотворительности 2011: Глобальные тенденции благотворительности, CAF: [Електронний ресурс] – Режим доступу: [http://www.world_giving_index_2011_rus2\[1\].pdf/](http://www.world_giving_index_2011_rus2[1].pdf/)
26. Модели социально ответственного бизнеса в мировой экономике: Монография / Ж.С.Беляева. – Екатеринбург: Институт экономики УрО РАН, 2010. – 173 с.
27. Найпрозоріші компанії в Україні [Електронний ресурс] – Режим доступу: http://www.csr-ukraine.org/rezultati_indeksu_prozorosti_html
28. Наслідки неприйняття національної політики з корпоративної соціальної відповідальності (КСВ) для України / Аналітичний звіт центру «Розвиток КСВ»: [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.csreview.net/publ.html>
29. Охріменко О.О. Соціальна відповідальність. [навч. посіб.] / О.О. Охріменко, Т.В. Іванова.- Національний технічний університет України «Київський політехнічний інститут». - 2015. -180 с.
30. Петрашко Л.П. Корпоративна відповідальність: крос-культурні моделі та бізнес-практики: монографія. – К.: КНЕУ, 2013. – 372 с.
31. Петрашко Л.П. Адаптація міжнародної практики «Зелений офіс» в українських компаніях / Л.П. Петрашко // Вісник Національного університету водного господарства та природокористування: збірник наукових праць. Випуск 4 (52). Економічні науки. – Рівне: НУВГП, 2010. – С.180 – 185.
32. Петрашко Л.П. Вітчизняна модель корпоративної соціальної відповідальності: оцінка формування, становлення та розвитку / Л.П. Петрашко // Вчені записки Кримського інженерно – педагогічного університету. – Випуск 30. Економічні науки. – Сімферополь: НІЦ КІПУ, 2011.– с. 109 – 115.
33. Петрашко Л.П. Моніторинг корпоративної соціальної відповідальності: українська практика / Л.П. Петрашко // Університетські наукові записки: Часопис Хмельницького університету управління та права. Випуск 1/2011. Право – Економіка – Управління. – Хмельницький, 2011. –С.397 – 403
34. Петров М.А. Теория заинтересованных сторон: пути практического применения: [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://www.vestnikmanagement.spbu.ru/archive/pdf/111.pdf>
35. Практика благодійної діяльності бізнес – компаній в Україні: сучасний досвід: звіт за результатами дослідження / [А. Гулевська-Черниш, Д. Непочатова, Л. Паливода, С. Шендеровський]; за заг. ред. А.Гулевської-Черниш. – К.: Салютіс, 2010. – 60 с.
36. Практики КСВ в Україні 2012: [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://www.csr-ukraine.org>

37. Руководство по отчетности в сфере устойчивого развития, Global Reporting Initiative: [Электронный ресурс] – Режим доступа: <http://www.globalreporting.org>

38. Соціальна відповідальність: теорія і практика розвитку: монографія / А.М. Колот, О.А. Грішнова та ін.; за наук. ред. д-ра екон. наук, проф. А.М. Колота. – К.: КНЕУ, 2012. – 501 с.

39. Стандарт взаимодействия с заинтересованными сторонами. AA 1000 SES: [Электронный ресурс] – Режим доступа: <http://www.accountability.org/standards>

39. Шира Н.О. Напрями впровадження системи корпоративної соціальної відповідальності в практику українських підприємств [Електронний ресурс] / Н.О. Шира, А.І. Іващенко // Ефективна економіка. – 2013. – №11. – Режим доступу :[www .economy .nauka. com. ua/? Op =1&z=2502](http://www.economy.nauka.com.ua/?Op=1&z=2502)